

Öt esztendő a Gellérthegy tövében

A XI. kerület öt éves terve a napokban került a pártbizottság elé.

A harmadik öt éves terv.

A második — október végén ezt már nemcsak jellempesen mondhatjuk — megvalósult. A most záródó öt éves időszak nem bánt szűk kézzel, amikor Kelenföld, Lágymányos, Albertfalva és Kelenvölgy együttése, ez a sokszínű terület nyújtotta be igényeit. De az is igaz, hogy mindenüvé a kerületen belül sem jutott a beruházásokból. A XI. kerület a legvegyesebb jellegű települések közé tar-

tozik Nagy-Budapestben belül is. Ipari negyed? Mondjuk, a Goli táján. De egyetemi városrész a rakparton. Lakónegyed — méghozzá Budapest egyik legmodernebb része — a Lágymányoson. És ide tartozik parkjaival a Gellérthegy és a Feneketlen-tó ligetté varázsolt egykori szegényfoltja. Városias? Nagyon, de — idetartozik a kelenvölgyi barackosok világa és a sasadi tsz irigyelt, milliomas gazdasága.

Sokoldalú, akár a csiszolt gyémánt.

Mivel növelte értékét ez az öt esztendő?

Másfél milliárd!

»Ki gépen száll fölébe, annak térkép e táj« — mondja a szép Radnóti-vers. Igazsága nem vitás — de a XI. kerület felett szálló gépek (legtöbbször az új arcát fényképező helikopterek) mégis többet látnak, mint térkép.

A kerület változásainak legszembeszökőbb jele természetesen a *Lágymányosi lakótelep*, amelyet eddig 642 milliós költséggel építettek fel a Fehérvári út és a Duna között.

»Lágymányos« ma már így fogalom. De *Galambos Dezső* vb-elnök, akivel kerülete öt éves fejlődéséről beszélgetünk, a városnyi új negyedben se azt a filmhíradó-szagú, kissé protokolláris nevezetességet látja, hanem a továbbfejlődés és a valódi városiasság bonyolult feladatárát. Mert a sok problémát megoldó Lágymányos azért vetett fel gondokat is. Így például az elnökek kellett törölnie azt az X-et, amellyel a városképi szempontok miatt halálraítélt öreg házakat jelölték meg, egy nagy háztömbről a Budafoki út és a Baranyai út sarkán. Igaz, hogy a két öreg, de rengeteg lakást jelentő ház »kilóg« a modern, csupa vasbeton, csupa üveg városképből? Igaz, de olyan gazdagok nem vagyunk, hogy csupán esztétikai okokért

száznál több egészséges, viszonylag korszerű lakást feladjunk! A háztömb, a »káposzta« megmarad; s hogy a városkép »kecskéje« is jóllakjék, eléje építenek egy keskeny, modern vonalvezetésű magasépületet.

Amit a madártávlat mutat, az már így is: világos, áttekinthető városkép, tőle kőhajításnyira a *Műegyetem* új épület-tömbjeivel és épülő szárnyaival, a Bocskaí út irányában a *Feneketlen-tó* hattyús tükrevel és mögötte a *Sportszállóval*, a gyarapodás legfrissebb jelével. De érdemes portyázni a gyárak utcáján, a Fehérvári úton is: a *Beloiannisz* új tömbje, a *VERTESZ székháza* miatt. A Budafoki úton is, ahol a *Kábelművek új csarnoka* az ipar nagy újdonsága. Újak a Bartók Béla út *munkásszállói*. És új a *Jubileumi Park*, a Gellérthegy déli oldalának lakosság varázsoltá szép köntöse.

Öt esztendő alatt a kerület szíve kialakult. *Másfél milliárdot* ruházott be ország, főváros és kerület ezen a kis földdarabon: s belőle több mint egyharmad jutott az új lakótelepnek. Lakóház-felújításra 122 milliót költöttek, s a továbbiakban növelik ezt az összeget, de — nem könnyű. A felújítás, javítás, karbantartás költségei évi 42 százalékkal lépik túl — a HKI egész lakbérbevételét!

A távlat: Kelenföld

Feljegyzésekben lapozgatunk: sok öröm jelentkezik a számok képében. *Utakra és járdákra* 213 milliót (!) költöttek; a *csatornázott területek* aránya már 51 százalék, *ivóvízzel és közvilágítással* egyaránt 98 százalékban látják már el a 130 ezer kerületbelit; a *kereskedelem és vendéglátóipar* új beruházásai és felújítási munkái százezer értékre rúgnak (tulajdonképpen már hozzászámíthatjuk a *kenyérgyárat*, amely a vasúti töltésen túl jövőre sütni kezd). A harmadik

öt éves tervben épül meg a *Patyolat* nagyüzeme is, egész Budapest szolgálatára; kerek 74 millióba kerül majd.

Ezek azok a pontok, ahol az eredményeket nem lehet lezártnak tekinteni; ahol a tervidőszakok megkövetelik, hogy egyszerre beszéljünk róluk, akár a számi ikrekről, akik szétválaszthatatlanok. Mert igaz, hogy a közlekedés a kerületben sokat javult, de lehetetlen figyelmen kívül hagyni az »átmenő« gondokat. Például azt, hogy a kerület két nagy

terén — a Móricz Zsigmond körtéren és a Kosztolányi Dezső téren — aligha tartható továbbra is fent a villamos-, illetve autóbussz-végállomás. Ki-helyezésüket nemcsak az útvonalak és terek zsúfoltsága indokolja, hanem a belépő új negyed: *Kelenföld*.

1960 óta a kerület lakossága 19 százalékkal nőtt.

1970-re 170 000 lesz és ebben főszerepe van a kelenföldi lakótelep már alapozott első házainak — és a többinek. Az úgy »sínen van«, a *Bibic-telep*, a *talán utolsó »préri«* is eltűnik és átadja helyét 7700 lakásnak, 28—30 ezer embernek. Távlat? Olyan közeli távlat, amelynek pontos makettje látható az elnöki szobában — és amelyhez már épül a táv-

vezeték is, hogy (hasonlóan a kerület oly sok régi és új negyedéhez) bekapcsolják a távfűtésbe már 1966 őszén az első 966 lakást. Teljes kiépülése? Jó lenne, ha *teljesen* kiépülne, mondja az elnök. Vagy legalábbis *jobban*. A tervezők szellős, nagyvonalú, sportparkos elgondolása... egy kissé *túl nagyvonalúnak* látszik. Valamivel kevesebb sportpark és liget (van lehetőség így is elegendőre) és több lakás a közművesített területen! Sportellenes az elnök? A legkevésbé sem, sőt, a tanácsal együtt lelkes híve volt például a vasútvonalmenti »kis-sportpályák«, játszóterek és játszódvórok megvalósításának. De a lakás az *első számú* kérdés. És az is marad! Évek-re.

Ahol otthon van a gólya

Mi indokolja ezt a prognózist?

Először: nyilvánvaló, hogy Kelenföldre is a régi kerületek tucatjaiból jönnek majd új lakók. Erthe-tő, hiszen ebben a kerületben nem kell szanalni ahhoz, hogy új negyedek épülhessenek: viszonylag igen közel a város szívéhez van terület szabadon.

A másik indok: hogy jelenleg ennek a hatezer lakással gazdagodott kerületnek — *7209 lakásigénylője van!* Közülük 2200 társbérlet. Van a kerületben 472, már fel nem újítható, menthetetlen öreg lakás és 45-nél már csak aládúcolt házfal tartja a tetőt... Vegyük hozzá, hogy ennek a kerületnek a gólya madár is gyakori vendége. (Úgy látszik, emlékezik a nagyapánk idejében élt gólyákra, akik a mai Petőfi-híd hídfőjénél néhány évtizede még békára vadásztak. Akár emlékszik, akár nem, *gyereket* szép számmal hoz.) Ezt mindenki megállapíthatja,

aki körülnéz az iskolaudvarokon, játszótéren, utcákon. A legtöbb pesti kerülettel ellentétben, itt 213 volt tavaly is a természetes szaporodás — és hogy ezután sem áll meg, azt az ezer új házasságkötés sejteti.

Öröm? Hogyne volna az. De a gyerekeknek *óvoda és iskola* kell — és bár vannak új intézményeik, a zsúfoltság felette van a budapesti átlagnak. Egy osztályteremre a fővárosban 53,8 gyerek jut, itt 61. Az idén 262 óvodai felvételi kérelmet utasítottak el és 176 gyerek szorult ki a napköziből. Tizenhét általános iskolában 14 ezer tanuló; megbízható jelzőszám. Középiskolák? 1945 óta *egy sem* épült itt, most remélik egy volt gimnáziumi épület visszaadását — az agráregyetem Gödöllőre költöztetése révén.

Levegős, modern, szép kerület a hegyek lábánál és részben a hegyeken; de *egyetlen* korszerű moziya van (és három kisebb).

Történelmi változás, de csak a kezdet

Mi ez? Panasz? Nem, csak *tények* megállapítása. Két öt éves terv határmezsgyéjén a leggyorsabban gyarapodó kerület jőzanul nézi önmagát a mában és a holnapban. Új laboratóriumokban és kísérleti épületekben gondolkodik; tudja, hogy a *Déhánygyár* elé szép, a Budafoki út új arcához il-lő épület kerül, hogy a Fehérvári úton előbb-utóbb középre helyezik a síneket, hogy az E 5-ös út csatlakozása megnöveli a forgalmat. Tudja, hogy mindaz, ami eddig történt, nagy eredmény és az öregek tapasztalt szeme és mondása szerint: néhány év alatt *történelmi* változás.

És mégis, csak a kezdet.

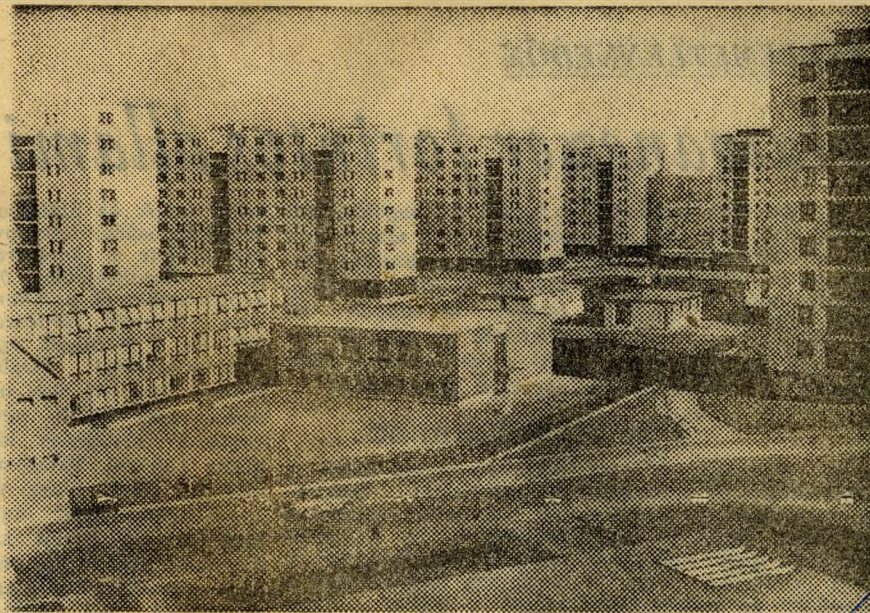
Minden változásban az újabb fejlődés csiráját látni — talán így lehetne megfogalmazni a XI. kerületi helyzetet 1965 végén, két terv határán. A tanács elnöke, az egykori

autószerelő, úgy érzi: *meg kell próbálni beilleszteni minden vágyat és elgondolást a nagy egészbe, Budapest távlataiba.*

Talán nem véletlen, hogy ezt így kimondja. Ő maga kispesti, de szoros szálak fűzik Angyalföld munkásaihoz. Kedves emléke, hogy itt, a tanács folyosóján találkozott egy régi gyerekkori pajtásával, akivel egy kis Szabolcs utcai kávézóban ismerték meg egymást. »Hát te mit csinálsz itt?« — kérdezte meglepve a barátát. (Mellesleg egyik nagyüzem igazgatója.) — »En vagyok a tanácselnök« — adta meg a magyarázatot Galambos.

Az sem véletlen, hogy a kerület új arcának formálása — ahhoz a korszakhoz fűződik, amelyben munkások *így* találkoznak hivatali folyosókon.

Baktai Ferenc

Részlet a lágymányosi lakótelepről

(Gonda György felvétele)